

Research Papers

1. Swpanil Prshant Garud

'RESEARCH JOURNEY' International E- Research Journal
Vol.8, Issue 3 - Recent Trends in Research
Peer Reviewed Journal

E-ISSN :
2348-7143
July-Sept- 2021

आंबेडकरी विचारांचे वारसदार : लोकशाहीर वामनदादा गरुड

प्रा.डॉ.सुरेश ज्ही. जाधव (मार्गदर्शक)
प्रा.स्वप्निल प्रशांत गरुड (अभ्यासक)
कर्मवीर रामरावजी आहिर कला, वाणिज्य व विज्ञान,
महाविद्यालय देवळा मो. ९२२६३३३८१३ swpanilgarud@gmail.com
संशोधन केंद्र के.टी.एच.एम.महाविद्यालय (नाशिक)

प्रस्तावना

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांचा उदय होताच जाती व्यवस्थेने पोखरलेल्या अस्पृश्य समाजाला नवजीवन मिळाले.धर्माच्या नावाखाली होत असलेले समाजाचे अधःपतन,त्यातही अस्पृश्यजातीला भोगावी लागणारी अमानवीय गुलामगिरी, ज्या गुलामगिरीने अस्पृश्यातील संघर्षांशीच निष्कीय करून टाकली होती,त्या अस्पृश समाजाला त्यांच्या अस्तित्वाची जाणीव करून देऊन,माणूस म्हणून जगण्याची उर्मी त्यांच्यात निर्माण केली ती डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांनीच आणि मग ही समाजव्यवस्था उद्ध्वस्त करण्यासाठी भारतातील संपूर्ण अस्पृश समाज पेढून उठला.आंबेडकर विचारांचे धन सोबत घेऊन आपले धार्मिक, सामाजिक,आर्थिक,राजकीय आणि शैक्षणिक हक्क मिळवण्यासाठी शिक्षणाचा अवलंब करू लागला,लिहून विचार प्रदर्शित करू लागला. त्यासाठी त्यांनी आपली शाहिरी कला,तिच्या पारंपरिक विचाराला फाटा देऊन,आंबेडकरी विचारांचे वाहक म्हणून रावतून घेतली. मनोरंजनातून अस्तित्व-जाणीव आणि हिंदू धर्मातील अंधश्रद्धा,स्त्री,परंपरा यांवर प्रतिहल्ना केला.यापुर्वी महात्मा फुल्यांच्या सत्यशोधकी शाहिरीतून हे विचार व्यक्त केले गेले होते,परंतु अस्पृश्य जातीतील शाहिरींकडून एवढा प्रचंड प्रतिकार डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांपासूनच पहावयास मिळतो.१९२० ते १९५६ या कालखंडातील ही शाहिरी अशी आंबेडकर विचारांनी भरलेली,भारलेली आहे. मानवी प्रतिष्ठेचा नवा विचार व त्या अनुपंगाने जीवनाचा व्यापून उरणा-या परिवर्तन सन्मुख अशा वृत्तीचा आढळ अत्यंत प्रभावीपणे या कालखंडात दलित शाहिरींच्या रचनेत प्रकट होतो.अशा हया शाहिरींमध्ये लोकशाहीर वामनदादा रामचंद्र गरुड यांचा नाव घेणं गरजेच आहे. त्यांनी आपल्या जलशाच्या माध्यमातून नाशिक जिल्ह्यात धुळे जिल्ह्यात गावोगावी,खेडोपाडी वाडीवस्ती जाऊन आपल्या गीतांत मधुन आंबेडकरी विचार मांडण्याच काम केले.

'जलसा' ही तमाशाच्या अंगानेच अभिव्यक्त होणारी लोकजागर कला आहे.तमाशा प्रमाणेच यान गण, गौळण,वतावणी आणि वग सादर केले जातात. परंतु तमाशामध्ये गणात-गणपती गौळणीत श्री कृष्ण व गौळणीच्या वेगवेगळ्या तऱ्हा,वतावणी आणि वगातील केवळ रंजन प्रधानता असतात. या पारंपारिक घटकांनाच जलशातून फाटा दिलेला असतो .आणि त्या ऐवजी समाज प्रबोधनासाठी आवश्यक असलेल्या विचारांचा अंतर्भाव केलेला असतो. "लोकशाहीर वामनदादा गरुड यांच्या जलशातून प्रामुख्याने अस्पृश्य जातींना आंबेडकरी विचारांची महती विशद करून सांगणे आणि गुलामगिरीच्या विरोधात संघर्ष करणे हे ध्येय वामनदादांनी वाळगलेले दिसते.बाबासाहेब आंबेडकरांची आंदोलने आणि विचार अस्पृशांच्या शेवटच्या सोपडी पर्यंत नेण्याची पराकाष्ठा शाहिरींनी केली.समाजमान आणि आत्ममान राखूनच दलित शाहिरींनी आपली कवने लोकमनावर विंबवली.त्यांनी इशकाची लावणी लिहिली नाही कि निखळ लोकंरंजन केले नाही.लोकजागृतीची बांधिलकी स्वीकारून त्यांनी आंबेडकर निष्ठा व्यक्त केली." १

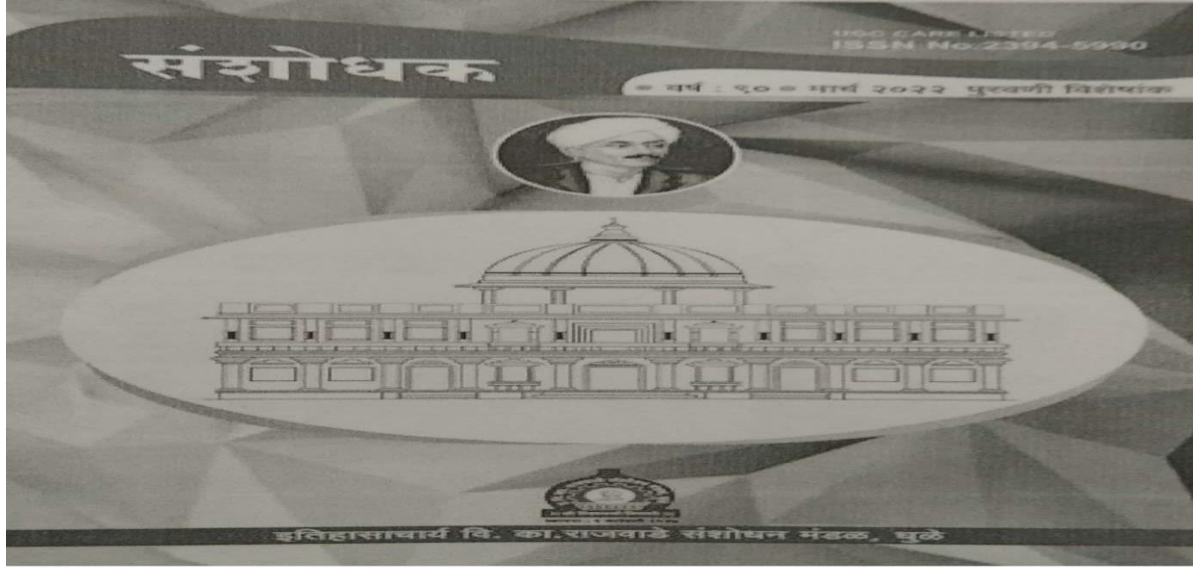
लोकशाहीर वामनदादा गरुड

"दैन्य,दारिद्र आणि गुलामगिरीने ग्रामलेल्या अस्पृशा पेक्षयाही अस्पृश जातीत १ जून १९२९ रोजी नाशिक जिल्ह्यातील अजमीर सौदाणे या गावी वामनदादांचा जन्म झाला. दादांचे वडील मोलमजुरी

226 | Website – www.researchjourney.net Email – researchjourney@gmail.com

Scanned by CamScanner

2. Swpanil Prshant Garud

CS Scanned with CamScanner

संशोधक

आंबेडकरी चळवळीचे शिलेदार लोकशाहीर वामनदादा गरूड

— डॉ. स्वप्निल गरूड, देवळा, जि. नाशिक

प्रस्तावना :

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा उदय होताच जातीव्यवस्थेने पोखरलेल्या अस्पृश्य समाजाला नवजीवन मिळाले. धर्माच्या नावाखाली होत असलेले समाजाचे अधःपतन, त्यातही अस्पृश्यजातीला भोगावी लागणारी अमानवीय गुलामगिरी, ज्या गुलामगिरीने अस्पृश्यातील संघर्षशक्तीच निष्क्रिय करून टाकली होती, त्या अस्पृश समाजाला त्यांच्या अस्तित्वाची जाणीव करून देऊन, माणूस म्हणून जगण्याची उर्मी त्यांच्यात निर्माण केली ती डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनीच आणि मग ही समाजव्यवस्था उद्ध्वस्त करण्यासाठी भारतातील संपूर्ण अस्पृश समाज पेटून उठला. आंबेडकरी विचाराचे धन सोबत घेऊन आपले धार्मिक, सामाजिक, आर्थिक, राजकीय आणि शैक्षणिक हक्क मिळवण्यासाठी शिक्षणाचा अवलंब करू लागला, लिहून विचार प्रदर्शित करू लागला. आपलेही साहित्य असावे असे या दलित समाजाला वाटू लागले. कारण भारतीय साहित्यात दलित वर्गाच्या लौकिक आयुष्यातील फरफट भावजीवनाची वास्तुपुस्त कधी ग्रंथबद्ध झालीच नाही. विचारांध बनविणारी धर्माधिष्ठित परंपरा दलित साहित्याने निग्रहाने नाकारली. या अंधत्वाला त्याने ठामपणे नकार दिला, तर मानव म्हणून नव्याने उभारी धरताना मानवी परंपरेशी ते व्यापकपणे दृढबद्ध झाले. मानवी हक्क नाकारणाऱ्या चातुर्वर्ण्याकडे, त्यांना पोसणाऱ्या धर्मबंधनाकडे आणि त्याचा मूलाधार असलेल्या माणसाला अगतिक ठरविणाऱ्या ईश्वराच्या अस्तित्वाकडे संपूर्ण वैज्ञानिक, स्वाभाविक व मानवीय दृष्टीकोणातून पाहण्याची गरज निर्माण झाली. उदयमान होऊ पाहणाऱ्या मनांवर संस्कार घडविण्याची क्षमता असलेले दलित साहित्य बाळसे धरू लागले. प्रचलित व्यवस्थेच्या दावणीला बांधले गेलेले पारंपारिक निकष या साहित्याने नाकारले.

(५)

पुरवणी अंक

भारतीय स्वातंत्र्याची ७५ वर्षे

प्रा.यशवंत भालचंद्र खैरनार

सहा.प्राध्यापक कर्मवीर रामरावजी आहिर कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय देवळा ता.देवळा
जि.नाशिक, मोबा नं.९६७३६००१३५, ई.मेल- yashwant.khairnar11@gmail.com

प्रस्तावना -

भारताला १५ ऑगस्ट १९४७ रोजी स्वातंत्र्य मिळाले. इंग्रजांच्या जुलमी राजवटीमधून आपण स्वातंत्र्य झालो. स्वातंत्र्य मिळविण्यासाठी आपले अनेक समाजसुधारक क्रांतिकारक यांनी आपल्या प्राणाची आहुती दिली.

स्वातंत्र्यप्राप्ती बरोबर आपल्यासमोर असंख्य समस्या आवासून उभ्या होत्या. फाळणी त्यातून निर्माण झालेल्या दंगली, दारिद्र्य, अन्नधान्याची टंचाई, बेरोजगारी यावर नविनच स्थापन झालेल्या सरकारने उपाययोजना केल्या. दुरदृष्टी असलेले नेहरूंचे नेतृत्व भारताला लाभले. नेहरूंनी अंतर्गतच नाही. तर आंतरराष्ट्रीय पातळीवर आपले नेतृत्व सिध्द केले. अलिप्त धोरण, पंचवार्षिक योजना यांच्या माध्यमातून भारताचा विकास घडून आणला.

नेहरुनंतर शास्त्री, इंदिरा गांधी, राजीव गांधी, व्ही.पी.सिंग, अटल बिहारी वाजपेयी, मनमोहनसिंग यांनी या भारताचा विकास घडवून आणला स्वातंत्र्याची ७५ वर्षे साजरे करताना आजच्या समस्या सोडविणे देखिल तेवढेच आवश्यक आहेत.

• संशोधनाचे उद्दिष्टे -

१. प्रस्तुत संशोधनातून स्वातंत्र्यानंतरच्या ७५ वर्षेच्या काळातील राजकीय, सामाजिक, आर्थिक विकासाचा चिकित्सक अभ्यास करणे.
२. स्वातंत्र्यानंतरच्या काळातील राजकीय विचार प्रणालींचा अभ्यास करणे.
३. स्वातंत्र्योत्तर भारतातील पंचवार्षिक योजना, हरितक्रांती, १९९१ चे नवे आर्थिक धोरण यांचा अभ्यास करणे.

• संशोधनाचे गृहिकृत्ये -

१. स्वातंत्र्यानंतरच्या काळात हरितक्रांती घडून आणली. ज्यामुळे भारत धनधान्याने स्वयंपूर्ण झाला.
२. स्वातंत्र्यानंतरच्या काळात दारिद्र्य, निरीक्षरता यांच्यावरती सरकारने काम केले
३. स्वातंत्र्यानंतरच्या काळात भारताचा आर्थिक, कृषी, विज्ञानतंत्रज्ञान या क्षेत्रांमध्ये विकास घडून आला.

• संशोधनाचे व्याप्ती -

प्रस्तुत संशोधनासाठी भारताच्या स्वातंत्र्यानंतर, १९४७ ते २०२० याकाळातील राजकीय, सामाजिक, आर्थिक, प्रगतीचा अभ्यास करावयाचा आहे.

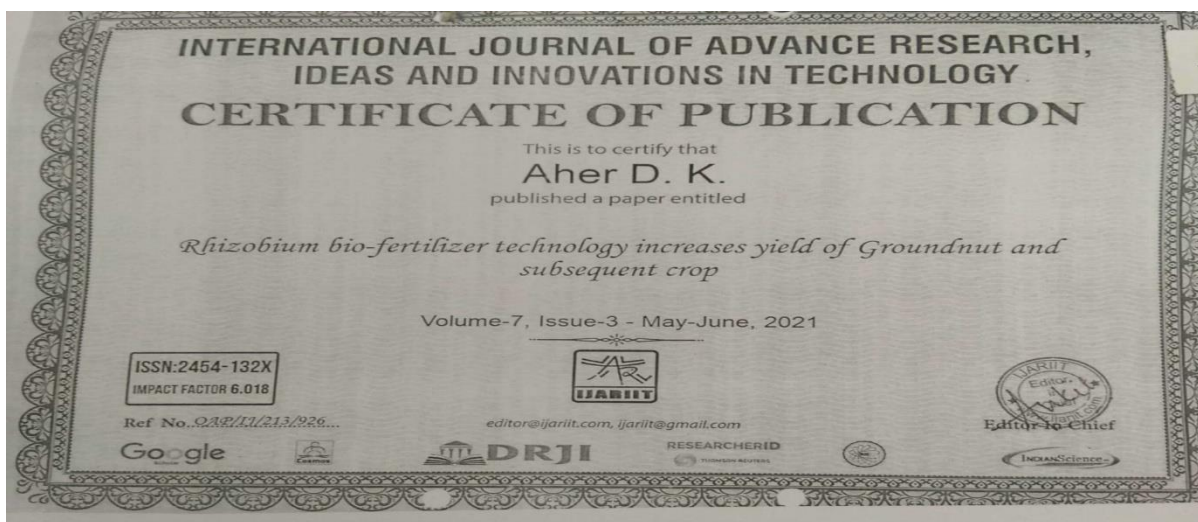
• संशोधनाचे महत्व -

१. भारतीय स्वातंत्र्य आंदोलनातील व स्वातंत्र्योत्तर भारतातील प्रगतीचा चिकित्सक अभ्यास करणे.
२. स्वातंत्र्यानंती राजकीय, संरक्षण, सामाजिक व आर्थिक क्षेत्रातील स्थिती समाजापुढे मांडणे.
३. सदरच्या संशोधनातून आजच्या विद्यार्थ्यांना भारतीय राजकारण, समाजकारणासाठी निश्चित दिशा मिळेल.

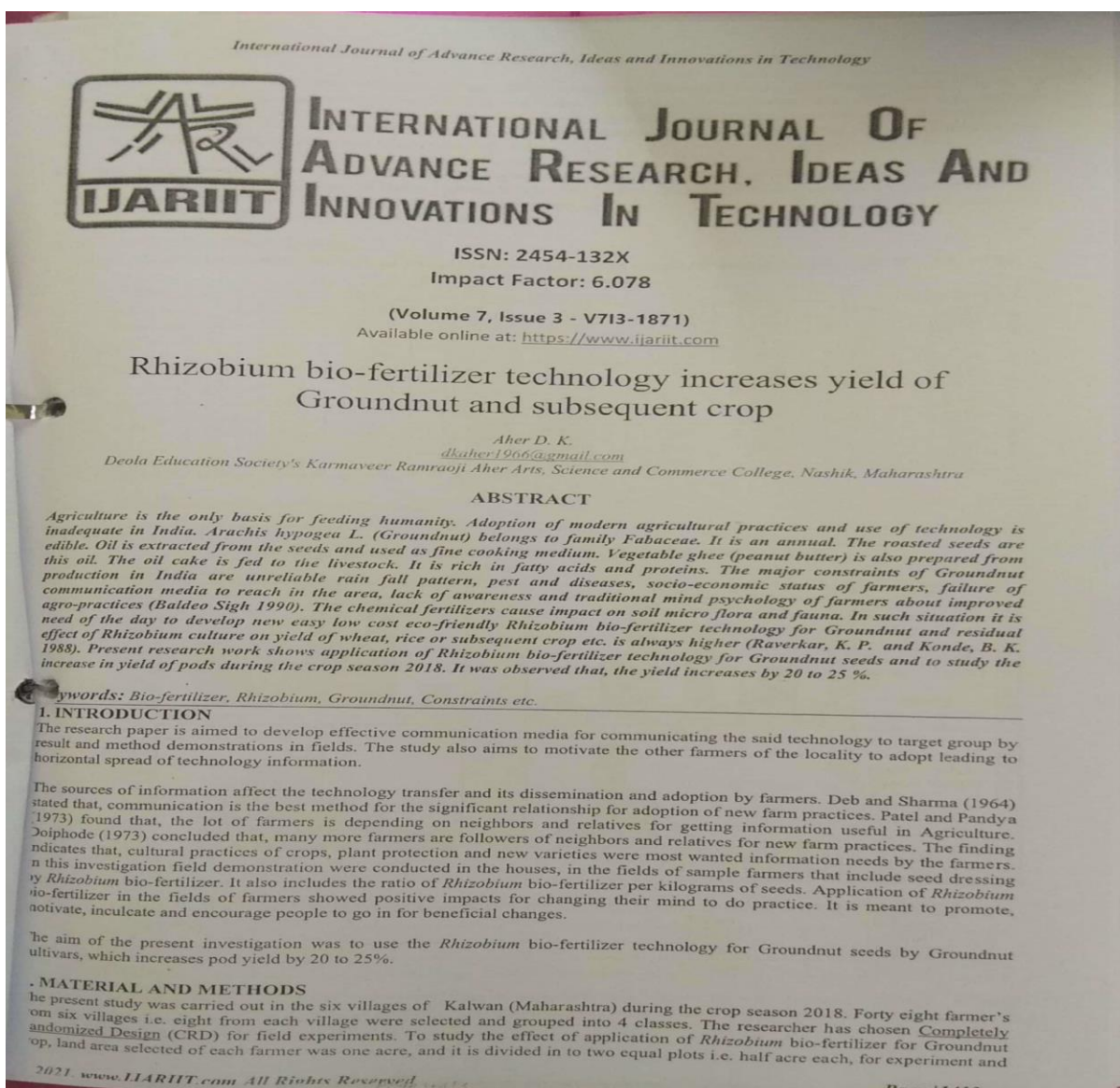
• राजकीय वाटचाल -

स्वातंत्र्यपूर्व काळात १८८५ मध्ये भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसची स्थापना झाली. १८८५ ते १९०५ हा मवाळ काळखंड म्हणून ओळखला जातो. १९०५ ते १९२० हा जहाल काळखंड म्हणून ओळखला जातो तर १९२० ते १९४७ हा काळ गांधीयुग म्हणून ओळखला जातो. या १८८५ ते १९४७ या काळात भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसने भारताला स्वातंत्र्य मिळवून देण्यासाठी प्रयत्न केले. बुद्धिवादी वर्गाने या काळात काँग्रेसने नेतृत्व केले. काँग्रेस नेत्यांनी ब्रिटीश सरकारकडे विविध मागण्या केल्या त्यात लोकशाही व्यवस्थेत भारतीयांची देखिल निवड व्हावी. त्यानुसार वेळोवेळी ब्रिटीश सरकारने कायदे करत भारतीयांना राज्यव्यवस्थेत सामावून घेतले.

4. Dr. D. K. Aher

Scanned with CamScanner

Scanned with CamScanner

DIVERSITY OF FRESH WATER ZOOPLANKTON AND PHYTOPLANKTON FROM ARJUNSAGAR DAM, KALWAN NASHIK. (MAHARASHTRA)

D.G. Kapadnis¹ S.J. Pawar² and D.K. Aher³

1. Arts Commerce and Science College Surgana, Nashik.
2. Arts Commerce and Science College Kalwan, Nashik.
3. KRA Arts, Science and Commerce College Deola, Nashik.

ABSTRACT:

Water body contains a variety of Zooplankton and Phytoplankton. These organisms by their adaptability are present in all possible environmental condition and are used as an indicator of pollution. Phytoplankton community, structure, composition and species diversity in aquatic ecosystem are determined by several Physico-chemical parameters. Spatial and temporal variations in phytoplankton distribution are widely affected by the hydrochemical and physical factors. The influence of these factors on phytoplankton community alters species composition and their diversity in the marine ecosystem. Zooplankton diversity is one of the most important ecological parameter in water quality assessment the biodiversity of Zooplankton in water bodies shows correlation with reference to their Physico-chemical factors shows, the attempt has been to evaluate the diversity of Zooplankton at Arjunsagar dam, Nashik.

Keywords: Zooplankton, Phytoplankton, Pollution, Physico-chemical Parameter, Indicators etc.

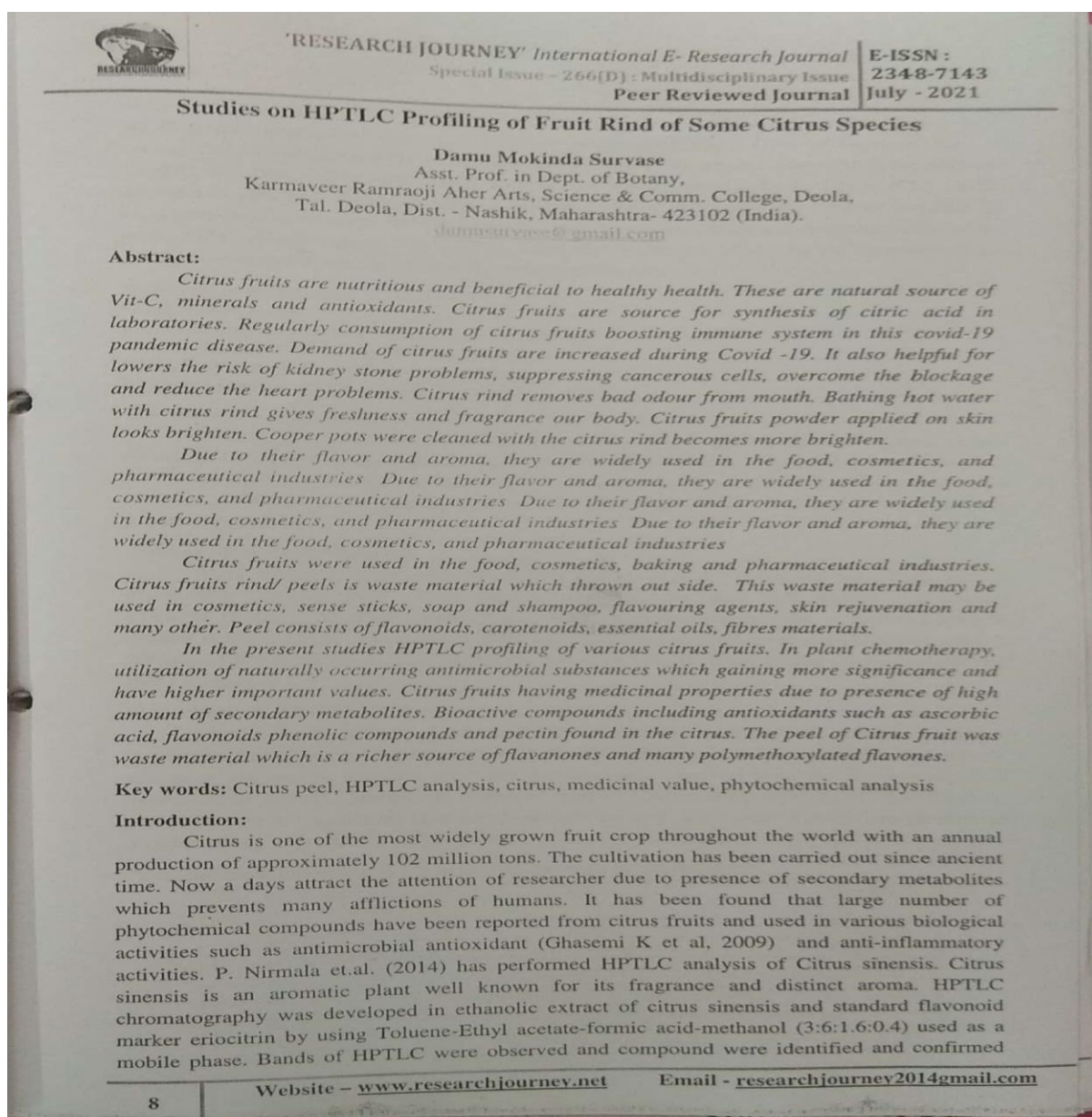
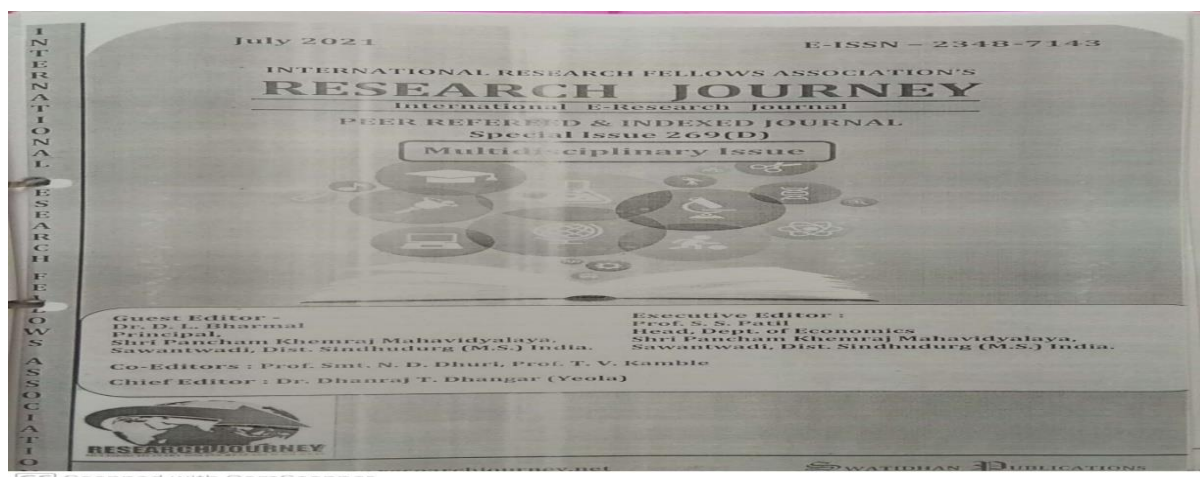
INTRODUCTION:

Water is elixir of life and an abundant on earth. But this vast natural resource has been depleted and turn into scars commodity with increase usage. There is almost global shortage of water and the world most urgent and first rank problem today is supply and maintenance of clean drinking water.

Water bodies contain variety of Zooplankton and Phytoplankton. Zooplankton and Phytoplankton are microscopic free swimming animals and plants which represent a major part of Aquatic fauna. It occupies key position in the ecological energy pyramid and their role in trophodynamics is noteworthy. Zooplankton are represented by nearly all the invertebrates Phyla. Zooplankton diversity is one of the most important ecological parameter in water quality assessment. These are important in breaking down the organic pollutants and thus reducing the damage (Thrived Goel

1886). The abundance and distribution of freshwater Zooplankton and Phytoplankton was guided by a variety of ecological factors, Physico-chemical parameters like temperature, pH, Alkalinity, Turbidity, Dissolved Oxygen, Biological Oxygen Demand, Hardness, Sulphates and Phosphate contains freshwater Zooplankton have an important function in transitional ecosystem by filtering Phytoplankton and then acting as food source for larger organisms such as fish, thereby linking primary production with higher trophic levels (Sharma k. k. 2015). Their diversity and density is mainly controlled by adaptability of food as favourable water quality (Chandrashekhar and Kodarkar, 1997). Fresh water Zooplankton and Phytoplankton are bio-indicators and helps in measuring water pollution status. Present investigation has made an attempt to study the diversity of

6. Dr. D.M. Survase

7. Dr. Annasaheb Pawar

'RESEARCH JOURNEY' International E- Research Journal
Peer Reviewed Journal
Issue - 282 : Multidisciplinary Issue
Impact Factor 6.625 (SJIF)

E-ISSN :
2348-7143
Nov.- 2021

The Study of Code-Switching in Shobha De's Novel 'Starry Nights'

Dr. Annasaheb Pawar
HoD & Vice Principal
K.R.A. Arts, Science and Commerce College Deola, Dist: Nashik
Mob.9860536943. E-mail: abpawar30@gmail.com

Abstract:
Shobha De, one of the most popular Indian English novelists, has carved her niche on the literary map of India as her writing is replete with Indianized words, phrases and expressions. She has extensively exploited the strategy of code mixing and code switching in her novels such as Socialite Evenings (1989), Sultry Days (1991), Strange Obsession (1992), Sisters (1992) Starry Nights (1994), Second Thoughts (1996), Speed Post (1999) and Shethji (2012). Code mixing and code switching is a common feature of bilingualism. It is omnipresent in almost all the bilingual and multilingual societies in the world. Most of the Indian English novels manifest the phenomenon of code mixing and code switching. One comes across the conversations of the characters in the novels of Shobha De in which the strategy of code switching is used profusely which reflects the Indian reality and social ethos authentically. The present paper is devoted to the code switching as a sociolinguistic strategy in Shobha De's Novel Starry Nights.

Key words: Code mixing, code switching, bilingualism, omnipresent, phenomenon, social ethos, sociolinguistic

Introduction :
Both code-mixing and code-switching strategies shed light on the communication of the bilingual user, who switches from one language to another in the course of conversation. The code-mixing and code-switching strategies are very often witnessed among people living in Mumbai, especially working in the Hindi film industry because they come in contact with the people, who speak different languages. Indian film industry is the glamorous world where people come from different states of India. They speak mostly in Hindi and English which are the common languages in India. It is the result of multicultural society. We come across Hindus, Sikhs and Muslims, who speak their mother tongues respectively and at the same time, make use of other tongues on social occasions. Naturally, they use the mix language. This shifting results in code-mixed and code-switched utterances.

Code-Mixing and Code-Switching:
Brij B Kachru, (1983) brings out the difference between the code-mixing and code-switching. According to him, code-switching entails the ability to switch from code A to code B. The alteration of codes is determined by the function, the situation and the participants. In other words, it refers to categorization of one's verbal repertoire in terms of functions and roles. Code-mixing, on the other hand, entails transferring linguistic units from one code into another. Kachru thinks of code-switching as the use of one or more language systems in different functional context, and code-mixing as the use of two or more languages for consistent transfer of linguistic units from one language to another.

Sridhar (1978:111) points out that "the 'term code-switching' is employed to refer to the alternative use of two or more languages or varieties in distinct or functional domain. The single most important characteristics of code-switching seems to be that the switch from one code to another signals a corresponding switch in the social situation. This is precisely not the case with code-mixing as the above text illustrates, the switching (or mixing) takes place rapidly.

44

Website - www.researchjourney.net Email - researchjourney2014@gmail.com

8. Prof. Kadu Jalindar Dadabhau

21/02/2022, 11:32 PDF.js viewer 7.

पदं हि सर्वत्र योजयिष्यते ।
ATHENAPOLLO: AN INTERNATIONAL
JOURNAL OF LANGUAGE AND LITERATURE
Volume-1 Issue-I VARSHA July-August 2021(AIJLL) Available online at: www.athenapollojournal.com

Marginalization and Oppression of African American Women

KADU JALINDAR DADABHAU
Assistant Professor
Department of English
K.R.A. College Deola, Nashik

Abstract –

*African American women faced many problems to get their status today also. The First, African Americans forefathers were brought to American colonies like slaves in the 17th and 18th centuries. They have continued slavery for generation to generation being treated like oppressed and marginalized. The present research paper tries to focus on the marginalized life of black women in Toni Morrison's *Beloved* and Alice Walker's novel *The Color Purple*. Being black women, both Morrison and Walker have the advantage of portraying to be a woman of color in the society.*

*Toni Morrison's novel *Beloved* describes a detailed account of slave disgrace and domination. It is the story of a mother, Sethe who is a black slave female and suffers from racism, violence, slavery, and rape. The novel describes the constant burning, emotional conflict in the consciousness of Sethe. The slavery leads horror of Sethe to commit an act of violence against her child. Although Sethe justifies the murder as her way of sending her children to an improved existence this justification does no good to Sethe psychologically. Thus, she restores her human dignity as well as her child's and denies the right of the whites to possess her family like slaves.*

*Alice Walker's *The Color Purple* is novel based on a black community. She was the first major writer and assault on patriarchal supremacy within the black community itself. The character Celie is 14 year-old protagonist. Celie is a slave in her own home as well as in her own community. She is just about completely voiceless but her letters allow her to break the silence secretly that is usually imposed on her. It is a story about personal empowerment of oppressors especially black women. It can be understand by fighting against adversity. It can examine identity, discover selfhood and become free from the bondage of oppressive by reading. The gender, class and racial discrimination which are often expressed through violence and sexual abuse women in the novels*

Athenapollo: An International Journal of Language and Literature www.athenapollojournal.com Page 31

athenapollojournal.com/index.php/1/article/view/12/5 1/5

CS Scanned with CamScanner

आदिवासीसाठी असलेल्या शैक्षणिक विकास योजनांचे अध्ययन (अभ्यासक्षेत्र : उत्तर महाराष्ट्र)

डॉ. जयवंत भदाणे

अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख, कर्मवीर रामरावजी आहिर कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, देवळा, जि- नाशिक.

राकेश भरत घोडे

(संशोधक विद्यार्थी) पदव्युत्तर अर्थशास्त्र संशोधन केंद्र, सहकारमहर्षी भाऊसाहेब संतुजी थोरात, कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर, जि. अहमदनगर, 422605.

गोषवारा - भारतात विविध वंश, धर्म, संस्कृती, भाषा आणि बोलीभाषा बोलणारे लोक आहेत. भारतीय समाज विविध जातींमध्ये विभाजित झाला आहे. सहा हजारांपेक्षा जास्त जाती आणि उपजाती असून जातींप्रमाणे पोट जातीही आहेत. भारतातील जवळपास सर्वच राज्यात आदिवासी लोक आढळतात. 1950 मध्ये एकूण 14 राज्यात 210 आदिवासी जमाती, अनुसूचित जमातीच्या यादी अंतर्गत समाविष्ट करण्यात आल्या आहेत. 2011 च्या जनगणनेनुसार आदिवासी जमातीची संख्या वाढून ती जवळपास 427 झाली आहे. आदिवासींची एकूण लोकसंख्या 2011 च्या जनगणनेनुसार 10,42,81,034 इतकी आहे आहे. म्हणजेच भारताच्या एकूण लोकसंख्येपैकी 8.61 टक्के लोकसंख्या आदिवासींची आहे. 1950 ते 2011 या साठ वर्षांच्या कालावधीत आदिवासी जमातीची संख्या 210 वरून 427 झाली. नवीन जमातींचा समावेश अनुसूचित जमातीच्या सूचीमध्ये करण्यात आल्यामुळे आणि काही आदिवासी जमातीच्या उपजातींना जमातीचा दर्जा देण्यात आल्यामुळे आदिवासींची सामाजिक रचना, ऐतिहासिक पार्श्वभूमी, यामध्ये प्राचीन व मध्ययुग, ब्रिटीश कालावधी, स्वतंत्र भारत या विविध काळाचा अभ्यास प्रस्तुत निबंधात केला आहे. आदिवासी जमातीची वैशिष्ट्ये, भौगोलिक स्थान, भाषा, वंश चालीरिती या आधारे वर्गीकरण करण्यात आले आहे. त्याचप्रमाणे त्यांच्यासाठीच्या विविध शासकीय योजनांमध्ये आदिवासींच्या शैक्षणिक प्रगतीचा आढावा घेतला आहे.

शोधनिबंधातील मुलभूत शब्द- आदिवासी, आदिम जमाती, शालेय दर्जा, शाळा-शुल्क, शैक्षणिक साह्य

प्रस्तावना - 'आदिवासी' भारतीय संविधानातील कलम 342 (1) नुसार जिचा समावेश अनुसूचित जमातीच्या यादीत केला आहे त्यांना अनुसूचित जमाती असे म्हणतात. अनुसूचित जमातीमध्ये सर्वसाधारणपणे डोंगराळ प्रदेशात आणि जंगलात वास्तव्य करणाऱ्या आणि जे आधुनिक संस्कृती तसेच जीवनपद्धतीपासून अलिप्त आहेत अशा लोकांचा समावेश करण्यात होतो. म्हणूनच आदिवासी म्हणजे अनुसूचित जमाती असे समीकरण रूढ झाले आहे. अशा जमातींसाठी शासन स्तरावरून विविध उपक्रम, योजना राबविल्या जातात जेणेकरून या जमाती समाजाच्या मुख्य प्रवाहात येतील आणि प्रगतीची फळे त्यांना चाखता येतील.

डॉ. रिक्र्स यांच्या मतानुसार जमात किंवा आदिवासी समाज हा एक सरळ, साधा सामाजिक समूह आहे ज्यातील सदस्य एकसमान बोलीभाषेचा वापर करतात व युद्ध वगैरे उद्देशपूर्तीकरिता एकत्रित कार्य करतात.

डॉ. डी.एन. मजुमदार यांच्या मतानुसार जमात किंवा आदिवासी समाज हा समान जीवनपद्धती असणारा, समान भाषा बोलणारा व व्यवहार, विवाह वगैरे बाबतीत समान निषेध नियमांचे पालन करणारा आणि एकाच भूप्रदेशावर वास्तव्य करणाऱ्या कुटुंबाचे किंवा कुटुंब समुहाचे एकत्रीकरण आहे

थोडक्यात एका विशिष्ट भूप्रदेशात वास्तव्य करणारा आणि समान जीवनपद्धती असणारा तसेच तांत्रिक ज्ञानाच्या दृष्टीने मागासलेला समाज म्हणजे "आदिवासी समाज" होय.

शोधनिबंधाची उद्दिष्टे-

1. आदिवासींच्या शैक्षणिक विकास योजनांचे स्वरूप अभ्यासणे.
2. आदिवासींसाठी असलेल्या शैक्षणिक योजनांची स्थिती शोधणे.

संशोधनाची गृहितके-

1. आदिवासी विकास योजनांमुळे आदिवासींच्या शैक्षणिक स्तर उंचावला आहे.
2. आदिवासी विकास योजनांमुळे लाभार्थ्यांच्या राहणीमानात बदल झाला आहे.
3. शासनाकडून योजनांची परिणामकारक अंमलबजावणी होत आहे.

आदिवासीसाठी असलेल्या शैक्षणिक विकास योजनांचे अध्ययन (अभ्यासक्षेत्र : उत्तर महाराष्ट्र)

डॉ. जयवंत भद्राणे

अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख, कर्मवीर रामरावजी आर्हेर कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, देवळा. जि- नाशिक.

राकेश भरत घोडे

(संशोधक विद्यार्थी) पदव्युत्तर अर्थशास्त्र संशोधन केंद्र, सहकारमहर्षी भाऊसाहेब संतुजी थोरात, कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर, जि. अहमदनगर, 422605.

गोषवारा - भारतात विविध वंश, धर्म, संस्कृती, भाषा आणि बोलीभाषा बोलणारे लोक आहेत. भारतीय समाज विविध जातींमध्ये विभाजित झाला आहे. सहा हजारापेक्षा जास्त जाती आणि उपजाती असून जातींप्रमाणे पोट जमातीही आहेत. भारतातील जवळपास सर्वच राज्यात आदिवासी लोक आढळतात. 1950 मध्ये एकूण 14 राज्यात 210 आदिवासी जमाती, अनुसूचित जमातीच्या यादी अंतर्गत समाविष्ट करण्यात आल्या आहेत. 2011 च्या जनगणनेनुसार आदिवासी जमातीची संख्या वाढून ती जवळपास 427 झाली आहे. आदिवासींची एकूण लोकसंख्या 2011 च्या जनगणनेनुसार 10,42,81,034 इतकी आहे आहे. म्हणजेच भारताच्या एकूण लोकसंख्येपैकी 8.61 टक्के लोकसंख्या आदिवासींची आहे. 1950 ते 2011 या साठ वर्षांच्या कालावधीत आदिवासी जमातीची संख्या 210 वरून 427 झाली. नवीन जमातींचा समावेश अनुसूचित जमातीच्या सूचीमध्ये करण्यात आल्यामुळे आणि काही आदिवासी जमातीच्या उपजातींना जमातीचा दर्जा देण्यात आल्यामुळे आदिवासींची सामाजिक रचना, ऐतिहासिक पार्श्वभूमी, यामध्ये प्राचीन व मध्ययुग, ब्रिटीश कालावधी, स्वतंत्र भारत या विविध काळाचा अभ्यास प्रस्तुत निबंधात केला आहे. आदिवासी जमातीची वैशिष्ट्ये, भौगोलिक स्थान, भाषा, वंश चालीरिती या आधारे वर्गीकरण करण्यात आले आहे. त्याचप्रमाणे त्यांच्यासाठीच्या विविध शासकीय योजनांमध्ये आदिवासींच्या शैक्षणिक प्रगतीचा आढावा घेतला आहे.

शोधनिबंधातील मुलभूत शब्द- आदिवासी, आदिम जमाती, शालेय दर्जा, शाळा- शूलक, शैक्षणिक साहा

प्रस्तावना - 'आदिवासी' भारतीय संविधानातील कलम 342 (1) नुसार जिचा समावेश अनुसूचित जमातीच्या यादीत केला आहे त्यांना अनुसूचित जमाती असे म्हणतात. अनुसूचित जमातीमध्ये सर्वसाधारणपणे डोंगराळ प्रदेशात आणि जंगलात वास्तव्य करणाऱ्या आणि जे आधुनिक संस्कृती तसेच जीवनपद्धतीपासून अलिप्त आहेत अशा लोकांचा समावेश करण्यात होतो. म्हणूनच आदिवासी म्हणजे अनुसूचित जमाती असे समीकरण रूढ झाले आहे. अशा जमातींसाठी शासन स्तरावरून विविध उपक्रम, योजना राबविल्या जातात जेणेकरून या जमाती समाजाच्या मुख्य प्रवाहात येतील आणि प्रगतीची फळे त्यांना चाखता येतील.

डॉ. रिहर्स यांच्या मतानुसार जमात किंवा आदिवासी समाज हा एक सरळ, साधा सामाजिक समूह आहे ज्यातील सदस्य एकसमान बोलीभाषेचा वापर करतात व युद्ध वगैरे उद्देशपूर्तीकरिता एकत्रित कार्य करतात.

डॉ. डी.एन. मजुमदार यांच्या मतानुसार जमात किंवा आदिवासी समाज हा समान जीवनपद्धती असणारा, समान भाषा बोलणारा व व्यवहार, विवाह वगैरे बाबतीत समान निषेध नियमांचे पालन करणारा आणि एकाच भूप्रदेशावर वास्तव्य करणाऱ्या कुटुंबाचे किंवा कुटुंब समुहाचे एकत्रीकरण आहे

थोडक्यात एका विशिष्ट भूप्रदेशात वास्तव्य करणारा आणि समान जीवनपद्धती असणारा तसेच तांत्रिक ज्ञानाच्या दृष्टीने मागासलेला समाज म्हणजे "आदिवासी समाज" होय.

शोधनिबंधाची उद्दिष्टे-

1. आदिवासींच्या शैक्षणिक विकास योजनांचे स्वरूप अभ्यासणे.
2. आदिवासींसाठी असलेल्या शैक्षणिक योजनांची स्थिती शोधणे.

संशोधनाची गृहितके-

1. आदिवासी विकास योजनांमुळे आदिवासींचा शैक्षणिक स्तर उंचावला आहे.
2. आदिवासी विकास योजनांमुळे लाभार्थ्यांच्या राहणीमानात बदल झाला आहे.
3. शासनाकडून योजनांची परिणामकारक अंमलबजावणी होत आहे.

"उत्तर महाराष्ट्रातील आदिवासींच्या कृषी विकास योजनांचे अध्ययन"

डॉ. जयवंत भदाणे

अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख, कर्मवीर रामरावजी आहिर कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, देवळा, जि-
नाशिक. jaywantrekha@gmail.com.

राकेश भरत घोडे

(संशोधक विद्यार्थी) पदव्युत्तर अर्थशास्त्र संशोधन केंद्र, सहकारमहर्षी भाऊसाहेब संतुजी धोरात, कला,
विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर, जि.अहमदनगर, 422605.
rakeshghode7788@gmail.com

गोषवारा -

आदिवासींचे जीवन पूर्णपणे निसर्गावर अवलंबून आहे. हा समाज प्रामुख्याने दऱ्या - डोंगरांमध्ये वास्तव्यास आहे. गरजा मर्यादित असल्यामुळे उत्पादनाची साधनेही मर्यादित आहेत. उदा. शेतमजुरी, वने किंवा जंगलातील वस्तू संकलन, पशुपालन, खाद्यसंकलन, शिकार, स्थलांतरित शेती, कारागीरी, लोककला आणि औद्योगिक धर्मिक ही कामे आदिवासी लोक उदरनिर्वाहासाठी करतात. आदिवासींच्या भौगोलिक वास्तव्यानुसार त्यांचे वेगवेगळे व्यवसाय अस्तित्वात आहेत. उदा. महाराष्ट्रातील फामे-पारधी पशु-पक्षी पकडतात. समुद्र किनारी राहणारे आदिवासी लोक मासेमारी करतात. उत्तर महाराष्ट्रातील कोरकू, महादेव कोळी जमातीचे लोक सखोल शेती करतात. अलिकडच्या काळात आदिवासींचे आर्थिक जीवन बदलले आहे. आधुनिक उत्पादन पद्धतीमुळे उत्पादन वाढल्यामुळे वस्तुविनीमय बाजार अवस्थेकडून चलनी आर्थिक बाजार- अवस्थेकडे त्यांचे विचलन होत असल्याचे दिसते. समाज संपर्कामुळे आणि आदिवासी विकासाच्या विविध शासकीय योजनांचा लाभ झाल्यामुळे सामाजिक स्तर उंचावला आहे. परंतु आजही रूढी, परंपरा आणि सामाजिक पगडा असल्यामुळे अनेक लोक विकासापासून वंचित राहिले आहेत. शेतीसाठीच्या विविध योजनांच्या लाभातून त्यांची प्रगती होत असल्याचे समाधानकारक चित्र आहे. प्रामुख्याने वायफ मित्र संस्थेच्या माध्यमातून फळपिकांचे उत्पादन घेण्याकडे आदिवासींचा कल दिसतो.

प्रस्तावना-

आदिवासी शेतकऱ्यांकडे शेतीची अल्प उपलब्धता, विविध पिकांचे उत्पादन, पारंपरिक व्यवसाय, फळ पिकांचे उत्पादन, पूरक व्यवसाय याबाबत विविधता आहे. पीक संरक्षण योजनेत मिळालेले अर्थसहाय्य, शेततळे योजनेचा लाभ, फळ उत्पादन योजनांचे लाभ, वनीकरणाचे लाभ मिळालेले आहेत. उत्पादन करण्यासाठी बँकांकडून झालेला कर्जपुरवठा, पीक संरक्षण योजना अनुदान, शेतीसाठी शासनाकडून मिळणाऱ्या सुविधा व योजना यांचे अध्ययन करून प्रस्तुत विषय मांडणी केली आहे.

अभ्यासाचे महत्त्व -

आर्थिक विकास हा देशाच्या सर्वांगीण विकासाचा पाया मानला जातो. 1991 नंतर भारताने जागतिकीकरणाचा स्वीकार केला. प्राचीन काळापासून दुबळा असलेला, मोलमजुरी करणारा, दूर्गम डोंगराळ भागात वनराईत वास्तव्य करणारा आणि विकास-वंचित जीवन जगणाऱ्या या समाजासाठी आदिवासी विभागामार्फत व केंद्र सरकारमार्फत विकासाच्या योजना राबविण्यात येतात. मात्र त्यातून आदिवासींचा विकास का होत नाही? या योजना तळागाळापर्यंत पोहोचतात का? राज्याच्या अंदाजपत्रकात 9 टक्के खर्च करण्याची तरतुद असतांनाही

“उत्तर महाराष्ट्रातील आदिवासींच्या कृषी विकास योजनांचे अध्ययन”

डॉ. जयवंत भदाणे

अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख, कर्मवीर रामरावजी आहिर कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, देवळा. जि-
नाशिक. jaywantrekha@gmail.com.

राकेश भरत घोडे

(संशोधक विद्यार्थी) पदव्युत्तर अर्थशास्त्र संशोधन केंद्र, सहकारमहर्षी भाऊसाहेब संतुजी धोरात, कला,
विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर, जि. अहमदनगर, 422605.
rakeshghode7788@gmail.com

गोपवारा -

आदिवासींचे जीवन पूर्णपणे निसर्गावर अवलंबून आहे. हा समाज प्रामुख्याने दऱ्या - डोंगरांमध्ये वास्तव्यास आहे. गरजा मर्यादित असल्यामुळे उत्पादनाची साधनेही मर्यादित आहेत. उदा. शेतमजुरी, वने किंवा जंगलातील वस्तू संकलन, पशुपालन, खाद्यसंकलन, शिकार, स्थलांतरित शेती, कारागीरी, लोककला आणि औद्योगिक श्रमिक ही कामे आदिवासी लोक उदरनिर्वाहासाठी करतात. आदिवासींच्या भौगोलिक वास्तव्यानुसार त्यांचे वेगवेगळे व्यवसाय अस्तित्वात आहेत. उदा. महाराष्ट्रातील फामे-पारधी पशु-पक्षी पकडतात. समुद्र किनारी राहणारे आदिवासी लोक मासेमारी करतात. उत्तर महाराष्ट्रातील कोरकू, महादेव कोळी जमातीचे लोक सखोल शेती करतात. अलिकडच्या काळात आदिवासींचे आर्थिक जीवन बदलले आहे. आधुनिक उत्पादन पद्धतीमुळे उत्पादन वाढल्यामुळे वस्तुविनीमय बाजार अवस्थेकडून चलनी आर्थिक बाजार- अवस्थेकडे त्यांचे विचलन होत असल्याचे दिसते. समाज संपर्कामुळे आणि आदिवासी विकासाच्या विविध शासकीय योजनांचा लाभ झाल्यामुळे सामाजिक स्तर उंचावला आहे. परंतु आजही रूढी, परंपरा आणि सामाजिक पगडा असल्यामुळे अनेक लोक विकासापासून वंचित राहिले आहेत. शेतीसाठीच्या विविध योजनांच्या लाभातून त्यांची प्रगती होत असल्याचे समाधानकारक चित्र आहे. प्रामुख्याने बायफ मित्र संस्थेच्या माध्यमातून फळपिकांचे उत्पादन घेण्याकडे आदिवासींचा कल दिसतो.

प्रस्तावना-

आदिवासी शेतकऱ्यांकडे शेतीची अल्प उपलब्धता, विविध पिकांचे उत्पादन, पारंपरिक व्यवसाय, फळ पिकांचे उत्पादन, पूरक व्यवसाय याबाबत विविधता आहे. पीक संरक्षण योजनेत मिळालेले अर्थसहाय्य, शेततळे योजनेचा लाभ, फळ उत्पादन योजनांचे लाभ, वनीकरणाचे लाभ मिळालेले आहेत. उत्पादन करण्यासाठी बँकांकडून झालेला कर्जपुरवठा, पीक संरक्षण योजना अनुदान, शेतीसाठी शासनाकडून मिळणाऱ्या सुविधा व योजना यांचे अध्ययन करून प्रस्तुत विषय मांडणी केली आहे.

अभ्यासाचे महत्त्व -

आर्थिक विकास हा देशाच्या सर्वांगीण विकासाचा पाया मानला जातो. 1991 नंतर भारताने जागतिकीकरणाचा स्वीकार केला. प्राचीन काळापासून दुबळा असलेला, मोलमजुरी करणारा, दूर्गम डोंगराळ भागात वनराईत वास्तव्य करणारा आणि विकास-वंचित जीवन जगणाऱ्या या समाजासाठी आदिवासी विभागामार्फत व केंद्र सरकारमार्फत विकासाच्या योजना राबविण्यात येतात. मात्र त्यातून आदिवासींचा विकास का होत नाही? या योजना तळागाळापर्यंत पोहोचतात का? राज्याच्या अंदाजपत्रकात 9 टक्के खर्च करण्याची तरतुद असतांनाही

13. Rakesh Ghode

KOREA REVIEW OF INTERNATIONAL STUDIES
ISSN - 1226-4741

AN EMPIRICAL STUDY ON EMPLOYEE ENGAGEMENT IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Dr. Rajkumar Guntuku

Associate Professor, School of Management Studies (MBA),
Guru Nanak Institutions Technical Campus, Khanapur

A. Sahana

Associate Professor, Department of Management Studies,
The Oxford College of Engineering, Bangalore, India

Dr Sammaiah Buhukya

Assistant Professor, Department of MBA,
Megha Institute of Engineering and Technology for Women,
Megha & Omega Group of Institutions, Hyderabad

Rakesh Bharat Ghode

Assistant Professor of Economics,
Kar. Ramraoji Aher Arts, Science and Commerce College,
Deola- 423102 Dist., Nashik Maharashtra India

Jaywant Ramdas Bhadane

HoD in Economics,
Kar. Ramraoji Aher Arts, Science and Commerce College
Deola- 423102, Dist., Nashik Maharashtra India

Hitendra Ramraoji Aher

Principal, Kar. Ramraoji Aher Arts, Science and Commerce College
Deola- 423102, Dist. Nashik Maharashtra India

ABSTRACT

A system's success is directly related to the calibre of its teaching staff. An educational institution's to attract and preserve high-quality instructors is a crucial factor in its success. An educational system's true potential lies in the hands of qualified and committed teachers. The primary aim of the research was to study the Socio-Economic characteristics of the sample respondents in the study area and to identify the mediating effect on the path between the explanatory variables and the study's major goal was to learn more about college professors' academic involvement. The original data was gathered from members of the teaching staff at higher education institutions. In this work, the probability sampling approach was used as the sampling strategy. Primary data was gathered from 300 teaching staff members at Tamil Nadu's Arts and Science Colleges. SPSS software was used to examine the data gathered. The study concluded that the calculated Chi-Square values for the absorption (9.439) and overall engagement (6.310) are significant. It is concluded that middle age group respondents on absorption and young age group on overall are significantly engaged. The management of Higher Education Institutions should take the necessary steps to encourage faculty member employee engagement, according to the findings of this study.

Key Words: *Academic Engagement, Faculty, Employee Engagement, Monotony, Enrichment, and Research Education Institutions*

14. Dr. Jaywant Bhadane

KOREA REVIEW OF INTERNATIONAL STUDIES
ISSN - 1226-4741

AN EMPIRICAL STUDY ON EMPLOYEE ENGAGEMENT IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Dr. Rajkumar Guntuku

Associate Professor, School of Management Studies (MBA),
Guru Nanak Institutions Technical Campus, Khanapur

A. Sahana

Associate Professor, Department of Management Studies,
The Oxford College of Engineering, Bangalore, India

Dr Sammaiah Buhukya

Assistant Professor, Department of MBA,
Megha Institute of Engineering and Technology for Women,
Megha & Omega Group of Institutions, Hyderabad

Rakesh Bharat Ghode

Assistant Professor of Economics,
Kar. Ramraoji Aher Arts, Science and Commerce College,
Deola- 423102 Dist., Nashik Maharashtra India

Jaywant Ramdas Bhadane

HoD in Economics,
Kar. Ramraoji Aher Arts, Science and Commerce College
Deola- 423102, Dist., Nashik Maharashtra India

Hitendra Ramraoji Aher

Principal, Kar. Ramraoji Aher Arts, Science and Commerce College
Deola- 423102, Dist. Nashik Maharashtra India

ABSTRACT

A system's success is directly related to the calibre of its teaching staff. An educational institution's to attract and preserve high-quality instructors is a crucial factor in its success. An educational system's true potential lies in the hands of qualified and committed teachers. The primary aim of the research was to study the Socio-Economic characteristics of the sample respondents in the study area and to identify the mediating effect on the path between the explanatory variables and the study's major goal was to learn more about college professors' academic involvement. The original data was gathered from members of the teaching staff at higher education institutions. In this work, the probability sampling approach was used as the sampling strategy. Primary data was gathered from 300 teaching staff members at Tamil Nadu's Arts and Science Colleges. SPSS software was used to examine the data gathered. The study concluded that the calculated Chi-Square values for the absorption (9.439) and overall engagement (6.310) are significant. It is concluded that middle age group respondents on absorption and young age group on overall are significantly engaged. The management of Higher Education Institutions should take the necessary steps to encourage faculty member employee engagement, according to the findings of this study.

Key Words: *Academic Engagement, Faculty, Employee Engagement, Monotony, Enrichment, and Research Education Institutions*

15. Prin. Hitendra Aher

KOREA REVIEW OF INTERNATIONAL STUDIES
ISSN - 1226-4741

AN EMPIRICAL STUDY ON EMPLOYEE ENGAGEMENT IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Dr. Rajkumar Guntuku

Associate Professor, School of Management Studies (MBA),
Guru Nanak Institutions Technical Campus, Khanapur

A. Sahana

Associate Professor, Department of Management Studies,
The Oxford College of Engineering, Bangalore, India

Dr Sammaiah Buhukya

Assistant Professor, Department of MBA,
Megha Institute of Engineering and Technology for Women,
Megha & Omega Group of Institutions, Hyderabad

Rakesh Bharat Ghode

Assistant Professor of Economics,
Kar. Ramraoji Aher Arts, Science and Commerce College,
Deola- 423102 Dist., Nashik Maharashtra India

Jaywant Ramdas Bhadane

HoD in Economics,
Kar. Ramraoji Aher Arts, Science and Commerce College
Deola- 423102, Dist., Nashik Maharashtra India

Hitendra Ramraoji Aher

Principal, Kar. Ramraoji Aher Arts, Science and Commerce College
Deola- 423102, Dist. Nashik Maharashtra India

ABSTRACT

A system's success is directly related to the calibre of its teaching staff. An educational institution's to attract and preserve high-quality instructors is a crucial factor in its success. An educational system's true potential lies in the hands of qualified and committed teachers. The primary aim of the research was to study the Socio-Economic characteristics of the sample respondents in the study area and to identify the mediating effect on the path between the explanatory variables and the study's major goal was to learn more about college professors' academic involvement. The original data was gathered from members of the teaching staff at higher education institutions. In this work, the probability sampling approach was used as the sampling strategy. Primary data was gathered from 300 teaching staff members at Tamil Nadu's Arts and Science Colleges. SPSS software was used to examine the data gathered. The study concluded that the calculated Chi-Square values for the absorption (9.439) and overall engagement (6.310) are significant. It is concluded that middle age group respondents on absorption and young age group on overall are significantly engaged. The management of Higher Education Institutions should take the necessary steps to encourage faculty member employee engagement, according to the findings of this study.

Key Words: *Academic Engagement, Faculty, Employee Engagement, Monotony, Enrichment, and Research Education Institutions*

16. Dr. Jaywant Bhadane

Bengal, Past and Present

UGC Care Group 1 Journal

ISSN : 0005-8807

ANALYTICAL STUDY OF ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENTAL ASPECTS OF VARIOUS GOVERNMENT SCHEMES IN TRIBAL DEVELOPMENT IN NORTH MAHARASHTRA

Jaywant Ramdas Bhadane

Head, Department of Economics, Kar. Ramraoji Aher Arts, Science & Commerce College Deola, Dist-
Nashik.

Rakesh Bharat Ghode

Research Student, Post Graduate Research Center in Economics, S.M.B.S.T. Arts, Science and Commerce
College Sangamner, Dist. Ahmednagar.

Abstract

The term "development" indicates the overall improvement in the quality of life. The economic life of the tribal community depends entirely up on nature. A community of tribal people lives in the remote mountain valley. The means of production are limited as the needs of the tribal people are very limited. For example, Agricultural labour animal husbandry, food collection, hunting, migratory farming, artisans, folk artisans and industrial labours are the tribal people's livelihood. Due to the geographical location of the tribals, their various occupations are non-existent. For Example, in Maharashtra, dice-hunters catch birds. Tribal people living along the coast go for fishing. People of Korku, Mahadev Koli tribe have started deep farming. The economic life of the tribal has been changing in recent times. Production is increasing due to modern production methods. Therefore, their economic deviation seems to be shifting from the barter market stage to the currency market stage. Their social status has been enhanced by coming in contact with some tribes or communities and benefitting from various government schemes for tribal development. But even today, many people are deprived of development due to stereotypes and social turmoil. The basic concept of tribal subdivision is mainly based on the concept of Kshena development. Creation of Special Development Group (Integrated Tribal Development Project) of Scheduled Tribes with a large tribal population, spending on tribal development by the Tribal Development Department in each project. Accordingly, various development schemes are implemented every year under the tribal sub-plan according to the various schemes for planning and controlling the tribal fund and the provision of basic accounts for it. Tribal Development Schemes are mainly development schemes sponsored by the Central and State Governments. The issue of malnutrition is sometimes raised. As there is no denying the fact that there are rallies for tribal forest lands and demands for job creation, it is necessary to evaluate the government action plans for the overall development of tribals in Dhule, Nandurbar and Nashik districts.

Keywords: Tribal community, Agricultural labour, Artisans, Scheduled Tribes, Malnutrition.

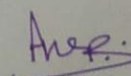
Introduction

Research work was completed on the analytical study of economic and social developmental aspects of various government schemes in tribal development in North Maharashtra. A sample of 600 tribal beneficiaries are taken from Nashik, Dhule and Nandurbar districts of North Maharashtra. The results of the schemes implemented for the development of the tribals have been studied. In this case the assumed actions prescribed for research are verified. Significant findings from the research are presented and recommendations are made for improvement in areas that appear to be weak.

Importance of Research - Economic Development is the soul of all-round development of the country. After 1991, India embraced globalization. The benefits of globalization are being felt and recognized by other societies. Plans for the development of the tribals are implemented by the tribal department and the central government, which has been weak since ancient times, is a mercenary of the people, lives in remote mountainous areas, forests and lives in eighteen world poverty. But why isn't tribal development improved out of it? Do these plans reach the bottom? Why is the progress of tribals not satisfactory in terms of expenditure, despite the provision of spending 9% in the state budget? Despite the implementation of many

Vol. 118, Issue: (1) January - March 2022

120

PRINCIPAL

Kar. Ramraoji Aher Arts, Sci. &
Com. College, Deola, Nashik

**ANALYTICAL STUDY OF ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENTAL ASPECTS OF
VARIOUS GOVERNMENT SCHEMES IN TRIBAL DEVELOPMENT IN NORTH
MAHARASHTRA**

Jaywant Ramdas Bhadane

Head, Department of Economics, Kar. Ramraoji Aher Arts, Science & Commerce College Deola, Dist-
Nashik.

Rakesh Bharat Ghode

Research Student, Post Graduate Research Center in Economics, S.M.B.S.T. Arts, Science and Commerce
College Sangamner, Dist. Ahmednagar.

Abstract

The term "development" indicates the overall improvement in the quality of life. The economic life of the tribal community depends entirely up on nature. A community of tribal people lives in the remote mountain valley. The means of production are limited as the needs of the tribal people are very limited. For example, Agricultural labour animal husbandry, food collection, hunting, migratory farming, artisans, folk artisans and industrial labours are the tribal people's livelihood. Due to the geographical location of the tribals, their various occupations are non-existent. For Example, in Maharashtra, dice-hunters catch birds. Tribal people living along the coast go for fishing. People of Korku, Mahadev Koli tribe have started deep farming. The economic life of the tribal has been changing in recent times. Production is increasing due to modern production methods. Therefore, their economic deviation seems to be shifting from the barter market stage to the currency market stage. Their social status has been enhanced by coming in contact with some tribes or communities and benefitting from various government schemes for tribal development. But even today, many people are deprived of development due to stereotypes and social turmoil. The basic concept of tribal subdivision is mainly based on the concept of Kshena development. Creation of Special Development Group (Integrated Tribal Development Project) of Scheduled Tribes with a large tribal population, spending on tribal development by the Tribal Development Department in each project. Accordingly, various development schemes are implemented every year under the tribal sub-plan according to the various schemes for planning and controlling the tribal fund and the provision of basic accounts for it. Tribal Development Schemes are mainly development schemes sponsored by the Central and State Governments. The issue of malnutrition is sometimes raised. As there is no denying the fact that there are rallies for tribal forest lands and demands for job creation, it is necessary to evaluate the government action plans for the overall development of tribals in Dhule, Nandurbar and Nashik districts.

Keywords: Tribal community, Agricultural labour, Artisans, Scheduled Tribes, Malnutrition.

Introduction

Research work was completed on the analytical study of economic and social developmental aspects of various government schemes in tribal development in North Maharashtra. A sample of 600 tribal beneficiaries are taken from Nashik, Dhule and Nandurbar districts of North Maharashtra. The results of the schemes implemented for the development of the tribals have been studied. In this case the assumed actions prescribed for research are verified. Significant findings from the research are presented and recommendations are made for improvement in areas that appear to be weak.

Importance of Research - Economic Development is the soul of all-round development of the country. After 1991, India embraced globalization. The benefits of globalization are being felt and recognized by other societies. Plans for the development of the tribals are implemented by the tribal department and the central government, which has been weak since ancient times, is a mercenary of the people, lives in remote mountainous areas, forests and lives in eighteen world poverty. But why isn't tribal development improved out of it? Do these plans reach the bottom? Why is the progress of tribals not satisfactory in terms of expenditure, despite the provision of spending 9% in the state budget? Despite the implementation of many

Aher
PRINCIPAL

Kar. Ramraoji Aher Arts, Sci. &
Comm. College Deola, Nashik

18.Dr. Jaywant Bhadane

Kirti Agarwal et al.
Pandemic and Use of Modern Technologies in Education-Impact Analysis

Pandemic and Use of Modern Technologies in Education-Impact Analysis

Dr. Arvind Bodhe

¹Dean, School of Engineering and Technology, G H Raison University Saikheda M.P.
(orchid ID:-0000-0002-1652-9254)
Email:- bodhe2013@gmail.com

Dr. G. Radha Krishna Murthy

²Professor, Department of Management, COBE, Wollega University, Nekemte, Ethiopia
Email:- radha.mba555@gmail.com

Bharati Dixit

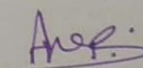
Associate Professor, Dr. Vishwanath Karad MIT World Peace University
Email:- bharati.dixit@mitwpu.edu.in

Dr. Jaywant Ramdas Bhadane

³Head, Dept. of Economics, K. R. Aher Arts, Science and Commerce College
Deola-423102, Dist. Nashik, M.S, India.
Email:- jaywantrekha@gmail.com

Dr. Kirti Agarwal (Corresponding Author)

⁴Director (MBA, PGDM), ITERC, Duhai Road, GZB (Delhi-NCR), India
Email:- drkirtiagarwal1@gmail.com

PRINCIPAL
Kar. Ramraoji Aher Arts, Sci. &
Com. College, Deola (Nashik)

Abstract: The article is based on the study of modern technology which plays an important role in educational development. During covid-19, all forms of different education have a tremendous effect on the development of education. In the given scenario, modern technology helps to influence the aspects of humans in handling suitable technology. The learning approach provides an opportunity to perform suitable functions to enhance the different abilities of the process. The integration of modern technology has analyzed the parameters during the pandemic for improving the strategy of education. In different approaches, the development of modern technology enhances the process of learning to obtain education more attractive. Communication technology is more important in today's situation to estimate different skills. Modern technology mainly focuses on educational development in the scenario of a pandemic. The educational institution simplifies the function of education in information analysis.

Keywords: Covid-19, Communication, educational development, modern technology, technology.

Tob Regul Sci.™ 2022; 8(1): 01-13

DOI: doi.org/10.18001/TRS.8.1.1

INTRODUCTION

Modern technology mainly stands for information and communication technology to access the functionality of education. During the learning process, it is influenced to provide suitable opportunities for both students and teachers. The system of education estimates the development of modern technology for all the given aspects. The

Tob Regul Sci.™ 2022;8(1): 01-13

AGRICULTURAL CREDIT IN INDIA: WITH REFERENCE TO KISAN CREDIT CARD (KCC)

Gaikar Vilas B, Smt. CHM. College, University of Mumbai
Bhadane Jaywant, KRA College, Savitribai Phule Pune University
Joshi Bharat M., K.P.B. Hinduja College of Commerce
Ephrem Habtemichael Redda, North-West University
Berhane Aradom Tedla, Department of Educational Administration

ABSTRACT

For agricultural productivity, credit is a necessary input. India's economy is based mostly on agriculture. The Kisan Credit Card (KCC) seeks to offer farmers with timely and appropriate funds in a flexible and cost-effective manner. The inauguration of the Kisan Finance Card Scheme is a watershed moment in Indian agricultural credit history. Kisan Credit Card (KCC), which was first introduced in 1998-99, allows farmers to purchase agriculture supplies such as seeds, fertilizers, and insecticides as well as withdraw cash to meet their production-related needs. The Kisan Loans Card Scheme was designed to make it easier for borrowers to obtain short-term credit from formal financial institutions. Secondary data was collected and evaluated in this research project to examine the growth and variations of the Kisan Credit Card in terms of number and amount sanctioned from 2017 to 2021. The data was analyzed, and a conclusion was reached.

Keywords: Kisan Credit Card, Growth, Variations, Agricultural inputs, Credit, NABARD

INTRODUCTION

The Kisan Credit Card is a credit card programme launched by Indian banks in August 1998. The National Bank for Agriculture and Rural Development (NABARD) developed this model scheme to supply term loans for agricultural needs based on the suggestions of the R.V. Gupta Committee. Its goal is to provide financial assistance to farmers in order to address the agricultural sector's comprehensive credit needs. All commercial banks, Regional Rural Banks, and state cooperative banks are among the participants. Short-term credit limitations for crops are in place, as are term loans. Personal accident insurance covers KCC credit card members up to Rs. 50,000 for death and permanent disability, and up to Rs. 25,000 for other risks. The premium is split evenly between the bank and the borrower. The validity period is five years, with the option of an additional three-year extension.

Kisan Credit Card provides cash and term credit to farmers for a variety of linked operations such as pump sets, land expansion, planting, and drip irrigation. Soil Wellbeing Card programming has been institutionalized and online programming built for eight states under the e-Government Program to provide coordinated supplement administration suggestions based on soil test edit reaction approach. Ranchers receive data through a variety of channels, including Common Service Centers, Internet Kiosks, and SMS, as part of the National e-Governance Plan for Agriculture.

Currently, 12 distinct administrations provide data on climate; soil wellbeing; seeds, supplements, bugs; water system; crops, great horticultural practices, cultivate hardware;

20. Dr. Jaywant Bhadane

Journal of Positive School Psychology
2022, Vol. 6, No. 3, 7184-7193
Pravin Laxman Thorat et al.

<http://journalppw.com>

Study of Customer Satisfaction towards Online and Offline Shopping

Pravin Laxman Thorat

Assistant Professor, MBA Department,
D Y Patil Institute of Computer Application and Management
Pune, Maharashtra

Dr. Vishal Kumar R

Associate Professor, Department of Business Administration,
Kalasalingam Business School,
Kalasalingam Academy of Research and Education (Deemed to be University),
Srivilliputhur, Tamil Nadu

Swapnil Tawde

FPM Research Scholar, SPJIMR, Mumbai, Maharashtra

Dr. Jaywant R. Bhadane

HOD in Economics, Karmaveer Ramraoji Aher Arts, Science and Commerce College,
Deola- 423102, Dist. Nashik Maharashtra, India

Lakshmana Phaneendra Maguluri

Assistant Professor, Department of Computer Science and Engineering, Koneru Lakshmaiah
Education Foundation, Green Fields, Vaddeswaram, Andhra Pradesh

Abstract

The study presents the analysis of online and offline mode of shopping and its influence on the customer satisfaction. With increasing demand of online shopping among the audience, it is analyzed that customer satisfaction depends on variety of factors. Offline shopping has its own importance within the population and is widely popular due to its accessibility.

Keywords: online shopping, offline shopping, customer satisfaction, transportation

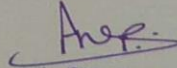
Introduction

Online shopping is gaining access within the population. More brands are coming up with different schemes and programs to engage customers online. The majority of the population using the internet makes online businesses include effective marketing strategies to generate more revenue. With online shopping there are creating limitations like the quality of the product cannot be determined, privacy

issues, and handling of a product during delivery. These challenges have impacted the purchase intention and customer satisfaction level. The limitations of online shopping have made the customer return to the traditional mode of shopping. With the traditional model, customers can physically communicate with products and analyze their usefulness.

The section explains the background of the study with relevant statistical data.

© 2021 JPPW. All rights reserved

PRINCIPAL
Kar. Ramraoji Aher Arts, Sci. &
Comm. College, Deola (Nashik)

7184